

"חכי, חכי" צאת רק ההתחלה!

"חכי, חכי, זאת רק ההתחלה",
מנבאות לאם המתחילה כל
האימהות המנוסות, כשהיא
לוחשת על כל הדברים שהיא
לא יודעת, וצריכה לדעת. על
כל הדברים שהיא עושה, ולא
עושה נכון. האם העושה את
צעדיה הראשונים בעולם ההורות,
יורדת-עולה על גרף הגדילה.
וכל ירידה היא לצורך עלייה |
מבחן ההורה לילד העשירי
חנה כהן

במשך עשרים שנה לפחות מתכוננת
האם בפוטנציה לקראת תפקיד חייה.
היא מציצה ל'בתוך', קוראת בעיון את
כל הכתבות, המדורים ופינות הייעוץ
העוסקים בהורות, רוכשת מושגים חדשים בגידול
ילדים, מקשיבה לכל שיח מבוגרים שמגיע לאוזניה
(וגם כזה נועד לה...). ומרחיבה את מאגר
המושגים. היא מתדיינת עם החברה הטובה על הדרך
הכי נכונה לגדל ילדים, מגבשת לעצמה השקפה
בהירה ומבוססת מדעית על אימהותה העתידית.
רגע לפני שהיא נעשית לאם היא יודעת הכל. רגע
אחרי היא מגלה שעשרים שנה לא מספיקות, ושיש
לה מדי הרבה 'חורים בהשכלה'.
אז מה האם הטרייה לא יודעת?

היא לא יודעת למי התינוק שלה דומה. כולם שואלים
אותה למי הוא דומה, רוצים לדעת אם הוא שייך לצד
שלו או שלה. לא יודעת לענות על השאלה הזאת.
מסתכלת על התינוק שלה. הוא מושלם, כמובן. אבל
לא ברור לה בזכות מי. לא מזהה בפנים שלו שום
סממן משפחתי. לא מבינה איזו אמה היא, ולמה היא
לא יודעת לענות על השאלה הבסיסית הזאת. זה
הרגע שבו המצפון ינקוף אותה לראשונה, ולא יפסיק,
אבל גם את זה היא עוד לא יודעת.
היא לא יודעת למה התינוק שלה סובל מכאבי
בטן. שמרה על כל ההנחיות התזונתיות, לא הכניסה
שום מאכל מאתגר לפה, הוא בכל זאת מתפתל בין
זרועותיה, מוכה-כאב.

היא לא יודעת מתי תישן שוב לילה שלם, אפילו לא
צריכה שלם. ארבע שעות-שינה רצופות גם תספקנה

לה בשלב זה של החיים. ככה נדמה לה. היא לא
יודעת שהן לא.
היא לא יודעת למה התינוק שלה רוצה רק 'על
הרגליים'. מילא, תינוקות שרוצים 'על הידיים' כל
הזמן, עליהם כבר שמעה. אבל אף אחד לא סיפר
לה שיש תינוקות שרוצים 'על הרגליים' - רגועים רק
כשאמא שלהם עומדת בעת שהיא מחזיקה אותם.
היא לא יודעת למה רק התינוק שלה כזה, לא מרשה
לה לשבת אפילו לרגע אחד, קצרצר. היא לא יודעת
איך הוא יודע בכלל שהיא מתיישבת, אם העיניים שלו
עצומות.

היא לא יודעת למה, אם יוצאים מהבית עם תינוק
במשקל ארבעה קילו, צריך לסחוב בשבילו עוד ציוד
במשקל ארבעים קילו. איפה הפרופורציות??
היא לא יודעת שגם בעוד חמש עשרה שנה, אחרי
שתהיה כבר אם לעשרה בלי עין הרע, עדיין לא תדע
את התשובה על אף אחת מהשאלות הנ"ל.
אמא מתחילה. עם התינוק הטרי שלה, היא עושה
את צעדיה הראשונים בעולם ההורות, יורדת-עולה
על גרף הגדילה. וכל ירידה היא לצורך עלייה.

"חכי, חכי, זאת רק ההתחלה", מנבאות לה כל
האימהות המנוסות, כשהיא לוחשת על כל הדברים
שהיא לא יודעת, וצריכה לדעת. על כל הדברים שהיא
עושה, ולא עושה נכון.

האם המתחילה נכנסת לפאניקה. שואלת את עצמה
אם היא ראויה לתואר 'אם'. בוכה קצת כי ברור לה
שהיא לא. הולכת לישון שעה. קמה חכמה ומאוששת
חלקית. מבינה סוף סוף למה אימהות מנוסות נראות
שמחות יותר: יום יבוא וגם היא תוכל להגיד לאימהות
טריות אחרות: "חכי, חכי, זאת רק ההתחלה". וככה,
מאשרת מאוד, היא הולכת למקום את עצמה על גרף
הגדילה...

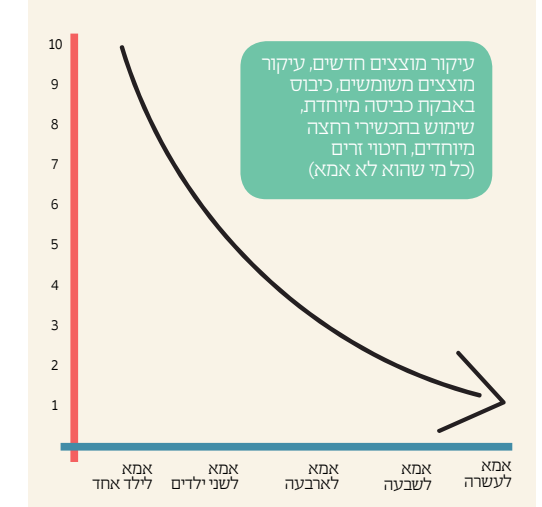
"נא לשמור על הניקיון!"

כל אם מתחילה יודעת את הכלל הראשון והעיקרי
בגידול תינוקות: הכל מתחיל בהיגיינה נכונה
ובסטריליזציה איכותית. אי לכך ובהתאם לזאת היא
חונכת את כל הבקבוקים והמוצצים החדשים בעיקור
רציני. אחרי שימוש מפעילה את הקומקום החשמלי,
מעקרת שוב. כשהתינוק שלה יורק את המוצץ בקשת
מרשימה לרצפה, היא רצה לעקר שוב את המוצץ.
זאת מלחמת התשה, כי הוא יורק אותו בקצב של
מוצץ לדקה, אבל היא לא מתייאשת. מרתיחה,
מעקרת, מרתיחה, מעקרת. לא מוותרת. זוכרת מה
העיקר.

את בגדיו של התינוק היא מכבסת באבקת כביסה
מיוחדת, רק אחרי שחייטאה את מכונת הכביסה

התחלה!

בחומץ. חופפת לו את הפדחת בשמפו מיוחד שנועד לו ולבני גילו. קונה משחות מיוחדות לכל חלקת עור בגופו, מוודאת שהן ראויות לילד שלה, המיוחד. אם מישוה זר נכנס הביתה, מבקש להחזיק את התינוק, היא סוקרת אותו בעיני אולטרה-אמא לוודא שהוא מחוטא ונקי-כפיים. זהירות מוגזמת היא אף פעם לא מוגזמת. וזה הילד שלה. שמור.

מרים, אם לשבעה, מסרבת לקבל את פסק הדין של הגרף: "כשהיו לי תינוקות שסבלו מעור יבש ורגיש, הקפדתי על היגיינה וסטריליזציה מקסימלית! הצורך קובע, ולא הספר או מיקומו של הילד במשפחה". גם **שרה, אם לתשעה,** מביעה התנגדות: "בתור אם מנוסה אני מקפידה הרבה יותר על סטריליזציה. מנסה למנוע התפתחות מחלות. מקפידה יותר לשתוף ידיים בסבון ולחטא מדחומים ומעניקה תשומת לב גדולה להיגיינה. במשפחה גדולה זה צורך אמיתי ודחוף".

חוק או צחוק?

דוקטור אפרים רוזנבאום, מנהל רפואי רמב"ש א' ומרכז רפואי צאלים ואזור יהודה מטעם קופת חולים 'לאומית', מעיין בספר החוקים והאקסיומות שכתבה לעצמה האם המתחילה, מסכים עם חלק מהחוקים ומנפץ חלק מהאקסיומות:

1. צריך לעקר מוצצים ובקבוקים חדשים לפני שימוש ראשוני ואחרי שימוש. "לא נכון. די לשתוף היטב במים וסבון".
2. צריך לעקר מוצצים אחרי כל נפילה שלהם על הרצפה. "לא נכון. אפשר לשתוף אותם רק במים וסבון".
3. צריך לכבס פריטי לבוש של התינוק אם נפלו לרצפה או למקום אחר, לא נקי. "לא נכון".
4. צריך לכבס את פריטי הלבוש של התינוק רק באבוקת כביסה מיוחדת שנועדה לתינוקות. "לא נכון. אלא אם כן התינוק סובל מאקזמה".
5. צריך להשתמש במשחות מיוחדות נגד פריחת טיטולים. "נכון רק בתנאי שהתינוק סובל מפריחת טיטולים".

6. צריך לחפוף את שערו של התינוק רק בשמפו מיוחד שנועד לתינוקות. "נכון. מומלץ שימוש בשמפו לילדים, שאינו שורף".

"אוכל, קדימה אוכל!"

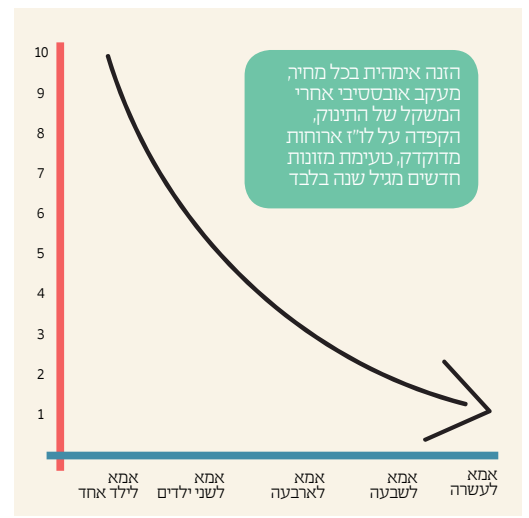
אמא מתחילה פוחדת כמעט מהכל. כמעט כל רגע בחיים מועד, מבחינתה, לפורענות חלילה. והכי גרועים הם הרגעים ב'טיפת חלב'. אין עוד דמות שמאיימת על האם הטרייה כדמותה של האחות מ'טיפת חלב' שמצקצקת בלשונה מול המספרים המופיעים על צג המשקל.

"הוא לא עלה?" שואלת האם הטרייה ברעד. "צצצצצ", מצקצקת האחות הלא מרוצה. "הוא שמן מדי?" "צצצצצ", הצקצוק לא פוסק.

אמא טרייה חוזרת הביתה, מנסה לפענח את הצצצצצ. צצצצצ צריך להאכיל פחות? צצצצצ צריך להאכיל יותר? אין לה מושג. קופצת על שתי הצ'. מאכילה את עצמה פחות, מאכילה את התינוק יותר. בשלב כלשהו, באמצע הלילה, היא מתבלבלת בין פחות ליותר, אוכלת לעצמה את חלב שולחת את בעלה להשיג משקל מגמ"ח, שוקלת את התינוק באובססיביות לפני כל ארוחה ואחריה.

הוא משחק איתה 'עלה ורד', מאושר למדי. רק היא בוכה. אמא מרעיבה שכמוה. מתייעצת עם אימהות מנוסות. הן מבלבלות אותה כמו שרק הן יודעות לעשות. "תקפידו על זמני ארוחה מסודרים", אומרת לה אחת מהן. "כל שלוש שעות בדיוק! רק ככה הוא ירעב ויאכל וישבע". "בכל פעם שהתינוק מצייץ מרעב, תאכילי אותו. בלי חשבון!". מחכימה אותה אם אחרת. היא מנסה את שיטת 'הכל, ואבוי אם יהיה כלום': מאכילה אותו כל שלוש שעות, מאכילה אותו בלי חשבון. לומדת על בשרה את אחד מסודותיה הלא הגיוניים של האימהות: בכל פעם שהילד שלך יאכל, את זו שתעלי במשקל.

כשמגיע הגיל שבו מפסיקה האחות מ'טיפת חלב' לצקצק, מגישה לה תפריט מסודר של כל המזונות שהתינוק צריך לטעום ולהכיר, היא פורצת בבכי היסטרי: מתי בדיוק תספיק לבשל לו ירקות ולטחון אותם, אם כל היום היא מאכילה אותו? וככה היא לומדת על בשרה עוד סוד: אימהות מספיקות. גם כשאין להן 'מתי בדיוק'.

בתיא אמזל, תלמידה לסיעוד, מטפלת בשלושת הממדים ואם מנוסה, תורמת עוד כמה מילים משכנעות ש'אין כמו אמא!':

"אני חסידה מושבעת של הזנה טבעית! לכן אולי זאת לא ממש חכמה שאני אדבר בעדה, אפילו שלא תמיד היא באה לי בקלות. אני בכל זאת אומרת, אחרי חקירה מעמיקה של הנושא ולימוד מקצועי, שהזנה טבעית היא הדבר הטוב ביותר שאמא יכולה לתת לתינוק שלה, והעובדה הזאת מעוגנת בהלכה, ולהבדיל במדע. "כל האימהות בעולם מתחלקות לשני מחנות: אלה ש'בעד', שיעשו הכל כדי שהתינוק יזכה להזנה טבעית, כולל ויתור על עצמן, ואלה ש'נגד', שלא מבינות ולא מתחברות. מביאות לילד תמ"ל בעצימת עיניים, מדקלמות שילד שבע הוא ילד רגוע, וזה העיקר..."

"כמוכן, יש להחריג מהמחנה שלהן את אלה שבאמת לא יכולות מסיבות רפואיות כאלה ואחרות. אבל לרוב, אלה סטיגמות לא נכונות שהשתרשו לגבי יכולת משפחתית וחיוניות ההזנה הטבעית, ואולי מידע לא נכון הוביל לשעת-אם-תינוק מתסכלת, שהופסקה מהר מאוד לטובת כל הצדדים.

"שינוי תפיסתי יכול לעודד הזנה טבעית ולהביא נועם לאם, כמו לתינוק. האם זה אומר שאמא צריכה לוותר על עצמה בכל מחיר למען ההזנה הטבעית? לעולם לא! כל אחת מכירה את עצמה, את האפשרויות העומדות לפניה, את אופייה, את משאביה (כל כך הרבה גורמים משפיעים על העניין: דעתו של הבעל, אפשרויות טכניות להיעזר, ייעוץ בתשלום ועוד... וכל גורם כזה משפיע על המחיר!) "אם אישה מחליטה שהיא רוצה להשקיע את משאביה בעניין - אשריה ואשרי עוללה.

חוק או צחוק?

דוקטור אפרים רוזנבאום, מנהל רפואי רמב"ש א' ומרכז רפואי צאלים ואזור יהודה מטעם קופת חולים 'לאומית', מעיין בספר החוקים והאקסיומות שכתבה לעצמה האם המתחילה, מסכים עם חלק מהחוקים ומנפץ חלק מהאקסיומות:

1. צריך להתעקש על הזנה אימהית בכל מחיר. "ככל האפשר. הזנה אימהית מומלצת מאוד".
2. צריך לעקוב באופן יומיומי אם התינוק עולה במשקל. "ממש לא".
3. צריך להקפיד שהתינוק יאכל רק בזמנים מסוימים. "לא נכון. צריך להאכיל אותו כאשר הוא רעב".
4. אסור לתת לתינוק לטעום פירות וירקות במחצית השנה הראשונה לחייו. "לא נכון. הכל מותר מגיל חודש, מלבד דבש וחלב פרה המותרים רק מגיל שנה".
5. אסור לחשוף את התינוק למזונות חדשים, המכילים אלרגנים כמו חלב, בוטנים, דגים, ביצים ועוד בשנה הראשונה לחייו. "לא נכון. ההפך הוא הנכון. מותר ומומלץ".

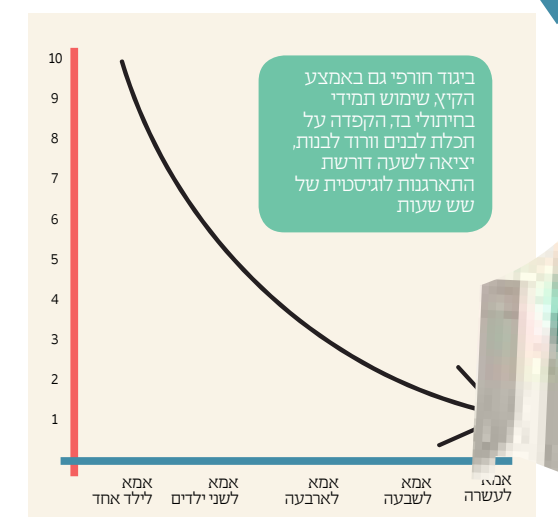
"מה נראה לך?!"

מהר מאוד לומדת כל אמא מתחילה, שאם צפוי אירוע בערב, כדאי להתחיל להלביש את התינוק כבר בבוקר. שעת הלבשה נמשכת בדרך כלל יממה, והיא נראית בערך כך: האם המתחילה פותחת חלון, צופה על השמים. הם לא מגלים לה כלום. טורקת חלון. מתקשרת לשירות המטאורולוגי. הם מדקלמים את התחזית. טורקת את הטלפון. לא

התחלה טובה

מאמינה להם. מתקשרת לסבתא. המפרקים שלה תמיד אומרים לה כמה מעלות צפויות להיות היום בחוץ. אחרי השיחה עם סבתא נבחרת סוף סוף הגרדרובה הרצויה. הכל בה תואם, מכובע עד גרב. אמא מתחילה מניחה את התינוק על שידת ההחלה, מבקשת את סליחתו על ההתעמלות שהוא עומד לעשות, מנסה להכניס רגל קטנה למכנס קטן. התינוק מתנגד. בועט באוויר, דוחה את המכנס. אחרי חצי שעה של מאבק אמא מנצחת. מיוזעת כולה היא ניגשת לטפל ברגל השנייה. ו-אופס! התינוק נוקט את אחת מאסטרטגיות הלחימה הבאות: או שהוא שולף את הרגל הראשונה מהמכנס - ונראה אותך, אמא, מתחילה את כל התהליך מהתחלה - או שהוא דוחף את הרגל השנייה למכנס הראשון. ונראה אותך, אמא, מחלצת את שתי רגליו מהמכנס, מתחילה את כל התהליך מהתחלה. התהליך מסתיים בניצחון זמני של האם המותשת. מתחיל מהתחלה כשהתינוק פולט... ואגב לבוש, תינוקות טריים מתנגדים בתוקף לתלבושת אחידה. הם לא יפסיקו לפלוט וללכלך עד שאמא תיכנע ותותר על הסט המושלם שתכננה להלביש להם. אבל אימהות טריות דווקא דבקות בתלבושת האחידה שלהן: כל אמא מתחילה מקפידה להתהדר באות הכבוד האימהי - חיתול בד הפרוש תדיר על כתפה, מוכן לקלוט כל פליטה. דא עקא, ברגע המכונן, התינוק נשען על הכתף השנייה...

שרה מתנגדת לגרף: "הבנות הקטנות שלי לבושות באופן מוקפד הרבה יותר מהאופן שבו הלבשתי את הגדולים. את הבכור לקחתי למטפלת הרבה פעמים כשהוא לבוש בפיג'מה. עם הקטנה זה לא יקרה! בכלל, האימהות רק הולכת ומתפתחת. ואיתה גם נקיפות המצפון שאחראיות גם על הגרדרובה של הקטנים..."
יהודית, אם לחמש בנות ותינוק אחד מתוק, תוהה אם הגרפים אינם מצוירים מדי, עוסקים בחיצוניות ולא בעיקר: "התינוק שלי באמת ישן מיום היוולדו על מצעים ורודים. לא טרחנו לקנות מצעים תכולים למיטת התינוק

כשהוא נולד. אבל בעיניי, האימהות המשתנה מהולדתו של הילד הראשון לילד השישי מתבטאת בפתחות, בהבנה ובקבלה, ובאהבה בלי תנאי ובלי גבול. "הגדולות שלי היו מעין 'בובות' שרציתי להתגאות בהן. הן היו צריכות להתאים ל'שטאנץ' שיצרתי. הבכורה שלי, בגיל צעיר מאוד, ידעה לדקלם, לא רק שמות של צבעים וחיות, כי אם גם חומשים, שבטים, אבות ואימהות האומה, ולשיר שירים ארוכים בדייקנות. השישי מוכשר לא פחות ממנה, מן הסתם, אבל איש לא טורח ללמד אותו כלום. הוא פשוט משוטט לו בעולם ובבית, סופג אהבה מכל הכיוונים, ואף אחד לא חושב שהוא יצור שאמור להרשים את הסביבה או לעמוד בדרישות כלשהן. "אין לי מושג כמה מילים הוא אומר. הוא גם לא הולך עדיין. אבל אנחנו לא מודאגים. נכון, אפשר למקם אותו בתחתית הגרף ולראות בנו הוכחה לאימהות לשישה ילדים לא הולכות לפיזיותרפיסטית ולא מפתחות את האינטליגנציה התינוקית! אבל אפשר גם לראות בנו הוכחה למשפט אחר, אמיתי יותר: 'ילד שישי הוא כה אהוב מעצם היותו עד שההורים לא צריכים שיעמוד בשום תנאי חיצוני'.
חיה הרצברג הגדירה את המציאות הזאת ב'צומת הדרורים' כשתיארה איך השלישית מילדיה של גיבורת הסיפור גדלה לה במרחב הפנוי והריק...
כמובן, גם אם לילד אחד או לשניים יכולה להגיע למקום הזה. אבל כשיש הרבה ילדים, קל יותר לראות ולהרגיש איך מילד לילד הלב נהיה פתוח יותר".

חוק או צחוק?

דוקטור אפרים רוזנבאום, מנהל רפואי רמב"ש א' ומרכז רפואי צאלים ואזור יהודה מטעם קופת חולים 'לאומית', מעיין בספר החוקים והאקסיומות שכתבה לעצמה האם המתחילה, מסכים עם חלק מהחוקים ומנפץ חלק מהאקסיומות:
1. חובה למדוד את הטמפרטורות באמבטיה ובחדר רק במדחום מקצועי. "ממש לא. אפשר להשתמש ביד של אמא בתור מדחום..."
2. חובה להלביש בגדים חמים ממש, גם בקיץ, לילודים עד גיל חודש. "לא נכון. בחורף התינוק זקוק לשכבה נוספת אחת על מספר השכבות שלוש. האם. בקיץ הוא יכול ללבוש אותן שכבות כמוה".
3. חובה לעטוף את התינוק בשמיכה גם כאשר מחזיקים אותו על הידיים, בחדר מחומם, וכשהוא עצמו לבוש היטב. "לא נכון".
4. חובה להשתמש בחיתול בד לספיגת הפליטות ובאמבטיה, בעת שרוחצים את התינוק. "לא חובה. תלוי ברצון ובנחות האיטית".

"שימו לב! אמא-תינוק בדרך!"

אמא מתחילה יכולה לוותר על התעמלות אחרי לידה. היא לא זקוקה לה כדי להיכנס לכישר. מעולם לא יצאה ממנו. כל היום היא מתרוצצת. סביב התינוק, אליו, ובחזרה. לא נושמת. בודקת אם הוא נושם. כל הפצאי שהוא משמיע מקפיא את ליבה. כל פצעון על עורו הרך גורם לה לפאניקה. בקופת חולים יש מקום 'שמור' על

ולדיק א' היקו, ולדיק א' הראה

אתי רוזנצווייג - קריאת כיוון - מאבחנת דיסקטית, מנחת הורים ומפתחת ערכת הורות ומוגנות, מעניקה עוד קצת תשומת לב לתשומת הלב האמהית:
"בגיל צעיר, שלנו כמו של הילדים, הרבה יותר קל לחוש בפנטזיית השליטה - לראות את הילדים, להיות בטוחה שאני יודעת בדיוק מה עבר עליהם: מה אכלו, עם מי הם שיחקו, מה למדו, ואיזו פאה חבשה המורה לחשבון. כשהם גדלים, תהליך ההיפרדות מחייב נפרדות, לא רק מפנטזיית השליטה המונעת צמיחה ועצמאות, אלא גם מהקשר ההדוק מאוד. הם זקוקים למרחב בשביל להכיר את עצמם, לזהות את אישיותם ולפתח חסינות והיכרות עם אופיים. "הרבה יותר קשה לשחרר מאשר להישאר קשורה ומחוברת פיזית. כן, יש חיבור תמידי גם לנשואים וגם לבחור שבישיבה. אך זה חיבור אחר. זה חיבור שמתבסס על קשר רגשי, על תחושה פנימית, על קילומטרד' ותיק של הורות מנוסה והוא מאפשר את היכולת לשחרר, וכמובן להתקרב. ילדים חייבים שיראו אותם, בעיניים אוהבות, מאמינות ובטוחות. תחושת השייכות היא כמו חוט שזור, סמוי, אך מורגש, בינינו לבין ילדינו.
"חשוב בכל גיל, ובכל סטטוס - של הילדים ושלנו - להקפיד להעניק לילד את תחושת השייכות. ילד אינו אמור לשלם מחיר על המיקום שלו בבית, ואמא צריכה ללכת למסיבת בת מצווה של בתה הקטנה ולהיות מעורבת בענייניה, גם אם בנה הגדול 'סגר ווארט' בדיוק בערב הזה. "עם זאת, השם הטוב מדייק גם במיקום המשפחתי של כל ילד, בהתאם לשליחותו ולמסע חייו המצפה לו, ושותל אותו בדיוק מרבי בתקופה המסוימת, עם ההבנות המסוימת והכוחות הייחודיים.
"כמנחת הורים, אני פוגשת מגוון עצום והטרוגני של אימהות (אני מקפידה על הטרוגניות קבוצתית, כי זה תהליך מקביל למשפחה). גם המצבים שונים. אך המכנה המשותף לכל האימהות הוא, שכל אחת מהן עושה את העבודה הייחודית, האישית והעוצמתית שלה. על כל אמא מופקד מלאך האומר לה: 'גדלי!'
"המסע לא תם עד מאה ועשרים, ותמיד יש לנו במה להשקיע ואיך לצמוח ולהצמיח. הכלים שונים, הכוחות, אולי גם הדרך. אבל אם המצפן מכוון, אנו כל הזמן בעשייה למען הורות טובה יותר, גם אם היא מתבטאת באופנים מגוונים ושונים ממה שהכרנו".

שמה. כל היום היא שם. בוקר, צהריים וערב. ובליה, כשהמרפאה סגורה, היא קופצת למוקד.
כשהתינוק בוכה בכי לא מפוענח, היא בוכה איתו. אם הוא ישן פחות מדי - היא דואגת. לא נרגעת עד שהוא נרדם. אם הוא ישן יותר מדי - היא דואגת. לא נרגעת עד שהוא מתעורר. לפעמים היא מעירה אותו בעדינות, רק כדי לוודא שהוא בסדר. מאושרת בצווחת המחאה שהוא משמיע. חוזרת לדאוג כי הוא ישן פחות מדי...
קונה כל ספר, כל מדריך, כל מגזין, כל עיתון שמלמדים אותה איך הילד שלה צריך לגדול. כמובן, מגלה שהילד שלה גאון מדי, או שאמא

וזה אומר אקא?

מרים מתנדבת להעביר את המיקרופון לאבי המשפחה הפרטית שלה. הוא נוקט טון פורימי, כיאה לחודש (מרים מבטיחה שהוא רציני בדרך כלל):

"עם השנים, אבות נהיים חסרי מנוחה. הם לא מוצאים לעצמם פינה שקטה בבית (באשמת הבלגן) וזה לא טוב. להם, אולי גם לילדים, הם מגלים יותר אחריות בגידול הילדים ומשתדלים להעניק לאמא של ילדיהם ביקורת בונה בכל עת.

"אבות מנוסים הם יותר היסטריים מאבות טריים. כל בעיה קטנה מטריפה את דעתם, מחשש שהיא תתפתח חלילה לבעיה גדולה שתצריך את תשומת ליבם ותגזול את זמנם. הם אמנם תמיד שוכחים להלביש לילד את השכבה הנוספת שהאם ביקשה להלביש לו, אבל שומרים מאד על היגיינה: מקפידים להסתכל ימינה ושמאלה כשהם מטפלים בתינוק, מוודאים שאין אף אחד לא נמצא ברדיוס הקרוב להלשין לאמא ששכחו את המשחה..."

גם מצפון לא חסר להם. עם השנים, האישה המסורה נוטלת על עצמה את תפקיד המצפון, והיא נוקפת ונוקפת... וזה אכן הולך ומחמיר עם הזמן".

"גברים הם יצורים מתוכנתים", זאת התאוריה שבה מאמין בעלה של רות. "אם הצליחו ללמד אותם משהו בילד הראשון, הם לא יבדקו את ההתאמה בשטח לילד הבא ולא ינסו לשכלל ביצועים. אבא יכול להרים מהרצפה המבהיקה את המוצץ של הילד העשירי ולעקר אותו במים רותחים, אף שהילד כבר בן שנתיים, בעוד אמא מסתפקת בהחלט בקצה החציאת שלה, גם כשהרצפה ממש לא מבהיקה..."

"בכלל, האבהות שלנו תלויה הרבה באמא. אם האם של ילדי מעלימה עין מהעובדה שאחרי שאני מחליף חיתול אני לא מלביש בחזרה את כל מה שהיה קודם על התינוק (בקיץ אני משאיר לתינוק רק חולצה), ומקבלת את העובדה שהעזרה שלי היא כזאת - אני אשמוח להמשיך לעזור. אישה ש'מטרטרת' את בעלה בדרישות המדויקות שלה מייצרת אצלו כשרון אחד: לחמוק מאחריות. וככה הוא יכול להגיע לברית של הבן הארבעה עשר בחבורה, בלי לדעת לעשות שום דבר.

יש עוד נקודה שכדאי לשים לב אליה: חוסר המודעות שלנו לצבעים והתאמת ביגוד הוא כרוני ומולד. עניין אבוד, בקיצור. חבל לנסות להסביר לנו שוב למה כחול לא הולך עם ירוק".

"צר לי לומר", צוחקת יהודית, "אבל את אותם הדברים שאבות עשו עם הילדים הראשונים, הם עושים עם האחרונים. לא רואה שינוי גדול. אולי בהתחלה, אצל הראשונה, בעלי לא ידע להחליף טיטול, אבל מהר מאוד הוא למד. בגדים הוא מלביש הפוך, ברוך השם, עד היום..."

יד. (כמובן, כדאי להקפיד שהמצלמה תהיה מונחת על מדף רחוק מהישג ידם של הקטנים, אחרת הסיטואציה הבאה לתינוד תהיה של איינשטיין הפרטי שלכם מפרק את המצלמה לצרכים מדעיים...)

"עוד טיפ שאפשר לאמץ: פעם בעונה, לפחות פעם אחת, לקבוע לעצמנו 'יום צילום משפחתי'. לקחת את היום הזה ממש ברצינות. להכין בשקית אקסטריו, מים, מגבונים לחים, משהו מתוק, אולי אפילו פרסים קטנים למצטלמים המצטיינים. וביום הצילום המשפחתי לשים את הפוקוס דווקא על 'ילדי הסנדוויץ', אלה שבדרך כלל מתועדים פחות.

הבנוס מיום כזה הוא כפול: גם תזכו בחוויה משפחתית וביציאה מחוץ לשגרה, וגם תרוויחו תמונות מקסימות. התאוריה אומרת שהכי טוב להדפיס בכל פעם סדרת תמונות ולתייק מיד באלבום. אבל כמו שכולנו יודעות, קיים מרחק בין תאוריה למעשה. גם במקרה הזה ניתן לקבוע כלל שלא תעבור עונה בלי שהדפסנו את התמונות של הילדים.

"ואם פתאום אתן מגלות שהילד כבר בן שבע, ואין לו אפילו אלבום אחד מודפס? אל תנסו אפילו לעשות סדר בתיקית התמונות. סדר ומיון של שבע שנות תיעוד יכול לייאש גם את האם הכי סבלנית בעולם. התמקדו בעתיד. הכינו לילד אלבום אישי וחמוד מהתקופה העכשווית. הוא לא חייב להיות מעוצב באופן גרנדיוזי. בתשומת לב קטנה אפשר לתת לכל ילד את המקום האישי שלו, וזה בדיוק מה שהילד צריך.

הוא ישמח באלבום, ואתן מוזמנות להתעודד בפנסיה העתידית. אולי אז תמיינו את התמונות שמעולם לא מיינתן.

"ואגב, תמונות הן לא רק עבור הילדים. פעם סיפרה לי לקוחה שהאלבום שהכנתי לה הוא תרופת הארבעה שלה... בשעות הערב הילדים מאתגרים את עצביה המרוטים. אחד שובר, השני מרביץ, השלישי שופך וכולם צועקים. היא משכיבה אותם לישון, מתוסכלת למדי. אבל אז היא מדפדפת באלבום ואומרת לעצמה: 'ואי, יש לי ילדים מדהימים! תודה, השם!' זה מספיק כדי להטעין אותה הלאה. אז תחשבו גם על עצמכן כשאתן מצלמות את המדהימים שלכן..."

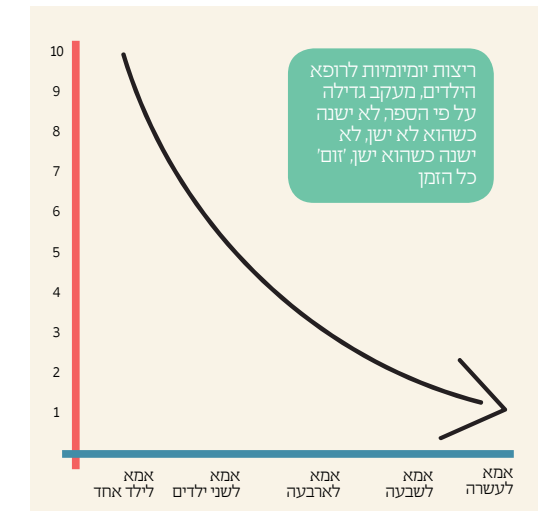
"אני רק מצלמת יותר ויותר, עם השנים", שרה שוב חורגת מהגרף. "הילדים הראשונים צולמו במצלמת פילם, ולכן צילמתי במשורה. היום אפשר לתעד כל רגע, אם יש מקום בכרטיס הזיכרון. אמנם לגדולות יש מצלמות פרטיות, אבל ראיתי שאי אפשר לסמוך עליהן שתתעדנה את אחיהן הקטנים בכל רגע קריטי. לכן אני מצלמת בעצמי, ועל הדרך מוכיחה לגדולות שאמא שלהן לא לגמרי ענתיקה. יודעת להפעיל מצלמה דיגיטלית..."

"הרבה אימהות לומדות רק אחרי כמה ילדים להתענג על הרגע ועל עצם החיים", מרים בוחרת להתייחס לסעיף תשומת הלב. "אמנם העומס הטכני גדל, אבל הן לומדות 'לפרגן' לעצמן יותר רגעי 'פנאי' באופן יזום. ייתכן שהמיומנות גם מאפשרת את הרגע הנפשי. בראשית הדרך כל פעולה טכנית דורשת זמן כפול, וזה בהחלט משפיע על מצב רוחה של האם ועל רמת הלחץ שבה היא נתונה. ויש גם היכולת שמתפתחת עם השנים, לסמוך יותר על האינסטינקטים האימהיים שלנו.

"יש לי שכנה צעירה, אם לתינוק אחד, שלרגע אחד אינה מחזיקה את התינוק שלה על הידיים 'סתם'. רק

שלו לא מוצלחת די. על אמא שלו היא בוכה בחשאי. את הגאונות היא מתעדת למען הציבור הלא מודע. מצלמת כל תנועה, מנציחה כל רגע. מזמינה את בני המשפחה למצוא את ההבדלים בין תמונה לתמונה.

הם טוענים שאין הבדל. היא מאוכזבת מהם. ודאי שיש, הנה, בתמונה הזאת, התינוק שלה בן שבועיים, שלוש שעות, עשירים ושתיים דקות וחמש שניות, ובתמונה הבאה הוא בן שבועיים, שלוש שעות, עשירים ושתיים דקות ושש שניות. איך אפשר לא לשים לב?!

רחלי רכניצר, צלמת מקצועית ואם מדהימה לשלושה מדהימים, מציבה את החצובה במרחב הביתי: "ראשית, חושפת שבמקרה של צילומי סטודיו ו'בוקים דיגיטליים' לילדים, אני הסנדלר שנועל נעליים. ברוך השם, בכל עונה מדפיסה 'בוק' ביתי. אבל בכל הקשור לתיעוד יומיומי, שם המצב הידרדר מאז שנהייתי צלמת... בקושי מצלמת. מדפיסה פעם ב... מקדימה את המילים האלה כדי להבהיר לכל הקוראות שאני מדברת בעיקר לעצמי.

"מהמקום שלי, בתור צלמת, אני רואה שיש הורים שמשקיעים בבכור שלהם, או בכך הזקונים, ולפעמים הילדים שבאמצע נופלים בין הכיסאות. יש לי אמנם לקוחות מקסימים שלא מוותרים על אף ילד אחד, ולא משנה היכן הוא ממוקם במשפחה. אבל קיימים גם הורים אחרים..."

"כשמגיע אלי משפחה לצילומי סטודיו, בדרך כלל לכבוד 'חלאקה' של הקטן, אני משתדלת להראות לילדים על מסך המצלמה את התמונות שצילמתי. זה ממריץ אותם להמשיך. גם אותי. מוקסמת מהפנסים שנדלקים בעיניהם... שמתי לב שאני הכי נהנית להראות את התמונות ל'ילדי האמצע' במשפחה, אף שהם לא חתני השמחה ובעצם רק חלק מהסט. מתרגשת לראות כמה הם מאושרים לגלות את עצמם על הצג של המצלמה, וכל הפוקוס עליהם.

"כיום, בעידן הדיגיטלי, אימהות בדרך כלל לא מגיעות לפתח את התמונות. לעיתים הן לא מגיעות גם למצלמה עצמה. העצה שלי היא לשים את המצלמה על מדף נגיש בבית, אפשר לוותר על הנתיק, וכך, ברגע שנוצרת סיטואציה שכדאי לתעד, המצלמה מוכנה וזמינה בהישג

התחלתי! ואלה הן

התפתחות הילדה והאמא

אם הוא צריך משהו. עם השנים מתפתחת ההבנה כמה 'סתם' הוא המון לפעמים."

רוח, אם לשמונה, מסתכלת על סעיף ההתפתחות על פי הספר: "אנחנו עצמנו לא מפסיקות להתפתח כשאנחנו מתחילות להיות אמהות. ולפי הכיוון שאנחנו מתפתחות אליו, כך משתנה היחס לילדים. עם הזמן אנחנו רוכשות לנו תובנות ודרך עצמאית. יכולות לכתוב ספר בעצמנו..."

אתי רוזנצווייג, מאבחנת דיסקטית ומנחת הורים, מתלבטת איזה כובע לחבוש כשהיא בוחרת להתייחס לסוגיית ההתפתחות על פי הספר: "כמאבחנת דיסקטית אני בהחלט צמודה [גם] למדדים וממדים כמותיים. יש סולמות מתוקפים ומתוקננים לגורמת הגיל מבחינת אוצר מילים, משפטים, מספר מילים לשליפה בדקה ובחצי דקה, קריטריונים ברורים ליכולת חשיבה מילולית ובלתי מילולית, קצב מילים בקריאה ובכתיבה, אחוזי טעויות ברמת הדיקו, מספר מילים לזכירה ועוד ועוד. "כלומר, התרגלתי מתוקף מקצועי להשתמש גם במונחים כמותיים. אני זוכרת שכאשר התחלתי ללמוד אבחון דיסקטי, ילדי היו קטנים. הבכורה (שהיום היא בעצמה אם, ברוך השם) הייתה אז רק בכיתה א'. קיבלתי אז החלטה מודעת להיות רק אמא שלהם, ולא המאבחנת שלהם. פחדתי שאלחץ אם אראה שהם אינם עומדים בקריטריונים. בסתר ליבי, בלי לדבר בקול, בדקתי שהם ב'תקן'."

"היום, חמש עשרה שנים אחרי, אני יודעת וחשה שלנתונים הכמותיים המקום שלהם (ואני מכבדת ומקפידה על כך מאוד), אבל הרבה מעבר למספרים, האישיות של הילד, הבית שבו גדל, האמונה שלו בעצמו המושפעת מהאמון שלנו בו, יכולת הלמידה וההשתנות שלו, המוטיבציה, הסקרנות, הביטחון העצמי ורכיבים נוספים הקשורים לאינטליגנציה רגשית וכללית חשובים הרבה יותר."

"אפשר לילדי את קצב ההתפתחות האישי שלהם, אך אהיה אחראית לבדוק שהם ממצים את השלב, שאני לא עצלה או חרדה, או לא מטפלת כי אין תור פנוי במרכז להתפתחות הילד... כאם מנוסה אני נהנית להתחבר אל הילד ולא אל הספר. לחוש אותו, להריח את הניחוח המדויק שלו ולהאמין שהוא יצליח להפיק מעצמו את המרב, עם או בלי עזרה מקצועית."

"הלחץ מכווץ אותנו, מונע מאיתנו, כאימהות, לזרום ולהזרים את החמצן החשוב מכל להתפתחות ילדינו: האמון והאהבה הבלתי מסויגים. לכן, עם כל הכבוד לספר (ולמבוגרות שבנו אדגיש כי לא נורא לעיין בו מפעם לפעם), תחושת הרווחה, הנינוחות והביטחון חשובים לילדינו מכל סולם שהוא."

"הורות אינה אמורה להיות תפריט נוקשה, מוגבל וקבוע. יש 'אם טובה' דיה' אליבא דוויניקוט, כל אם היא הטובה ביותר לילדיה כאשר היא מחוברת ליכולותיה וגם למגבלותיה. לכן, התנהלותנו, ללא ספק, מושפעת גם מגילנו וניסיונו, ומאפשרת לנו לשנות צורה באופן

שאמור להיות רגיש ומתאים לכל הרקדנים בריקוד המשפחתי הנוכחי."

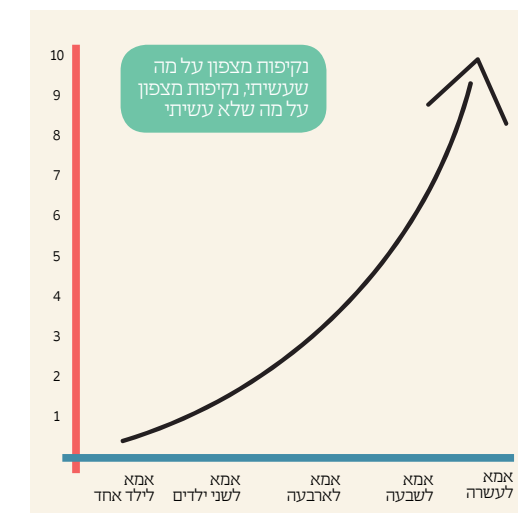
חוק או צחוק?

דוקטור אפרים רוזנבאום, מנהל רפואי רמב"ש א' ומרכז רפואי צאלים ואזור יהודה מטעם קופת חולים 'לאומית', מעיין בספר החוקים והאקסיומות שכתבה לעצמה האם המתחילה, מסכים עם חלק מהחוקים ומנפץ חלק מהאקסיומות:

1. חובה לרוץ לרופא הילדים, שיבדוק את הפצעון החדש על הקרקפת. "ממש לא. חובה לעקוב. במסגרת הבית והמשפחה."
2. כשהתינוק בוכה בלי סיבה ניכרת לעין - זאת סיבה לדאגה. "לא נכון."
3. כשהתינוק ישן יותר מדי - זאת סיבה לדאגה. "כן"ל. לא נכון."
4. בכלל, כשהתינוק ישן בלילה, כדאי לעקוב אחר הנשימות שלו. "לא. כדאי ללכת לישון..."
5. כדאי לעקוב שהתינוק מתפתח על פי הספר. "אכן. כדאי לוודא שהתפתחותו של התינוק תקינה, ובמקביל לשלול בעיות התפתחותיות שונות העלולות לצוץ במהלך השנה הראשונה לחייו."

"איזה מין אמא את! "

לא משנה איזה מין אמא היא. אמא מתחילה או מנוסה. אמא לילד אחד או לעשרה. בצומת הזה היא שוות-ערך לכל האימהות האחרות. לא שווה כלום. ככה לפחות טוען המצפון שלה, נוקף אותה כהוגן, ובלי הפסקה: 'איזה מין אמא את! מגוננת מדי! רגועה מדי! מאכילה פחות מדי! מלבישה יותר מדי! שמה רק שתי עיניים! שמה רק לב אחד! איזה, איזה מין אמא את!' לצערה של האם המתחילה, האימהות המנוסות צדקו כשניבאו לה "חכי, חכי, זאת רק ההתחלה!" מצפון הוא עסק כרוני. רק הולך ומחמיר עם השנים והניסיון. לשמחתה של האם המתחילה, היא עדיין לא יודעת שהן צדקו. תגלה את זה רק כאשר תהיה אחת מהן. ואין מרפא לנקיפות המצפון האלה, וזלת נחמה חלקית: היא אמנם לא אמא מוצלחת. אבל הי, יש לתינוק הזה גם אבא!

בתיא אמזל מחייכת, נאנחת. מסכמת את הקווים בגרף במילים המדויקות הבאות: "אני לא אוהבת נקיפות מצפון אבל אני מכירה אותן היטב. חושבת שאין אמא שלא מכירה אותן..."

"לפעמים, נקיפות מצפון הן מילת כיסוי לנטייה הטבעית לבדוק כל דבר בזוכית מגדלת, והאם אני עומדת בקריטריונים של הסביבה או לא..."

זהו בסדר, כי אנחנו יצורים חברתיים, ואם אנו חיות בסביבה שדומה לנו בערכים ובשאיפות, זו אפילו יכולה להיות קנאת סופרים שמובילה לשיפור ושיבוח עצמי.

"הבעיה היא כשנקיפות המצפון גדלות ומתעצמות ומתחילות לשבש את האינטואיציה האימהית. ואז במקום לקבל את הנטייה הטבעית שלי כאמא, על חולשותי וחזקותי, אני יוצאת למרוץ בלתי פוסק על מנת לעמוד בסטנדרטים הסביבתיים, או בסטנדרטים שאני מאמינה שהסביבה מציבה לי..."

זה מרוץ אינסופי בדרך כלל, והמדליה הולכת ומתרחקת ממני... אז מה אפשר לעשות?

"ראשית, להפסיק לרוץ. שנית, להבין שאני זו אני, עם כל מגרעותי וכל מתנותי. ושלישית, לעבוד על מה שבאמת דורש תיקון, על פי מידות ההלכה, ההשקפה והערכים שאני שואפת להנחיל לילדי. וכל היתר - אאוט."

"ברגע שאני קולטת את עובדת היסוד שאני האם המדויקת לילדי, וכל מה שאינני יכולה או אינני יודעת לתת להם - הם כנראה לא אמורים לקבל, ההקלה והשחרור באים בהמוניהם. ואז אני יותר פנויה לתקן את מה שאפשר לתקן, ולתת בשפע ממה שיש לי לתת."

"את חשבון הנפש שלי אני צריכה לעשות ביני לבין אלוהי. הילדים צריכים לדעת שאני אמם, הוסמכתי משמים, ואני זו אני. לכן אני לא מתנצלת (לרוב) ולא עושה דברים שלא מתאימים לי, רק כי מנחת הורים אמרה לעשות אותם."

אני כן נותנת מה שאני יכולה, וכן דואגת שיהיה לילדים שלי טוב, ומסייעת ומקילה במה שצריך, אבל בלי נקיפות המצפון."

"כשמרפם מהעיסוק הדביק הזה בנקיפות מצפון, מגלים שמתפנה המון זמן ומקום בלב לתת את מה שאנחנו טובות בו! ואחרי הכל, גידול ילד חזק ובטוח בעצמו מצריך אמא חזקה ובטוחה בעצמה. אמא שכל היום עסוקה בנקיפות מצפון (לפעמים 'כיף' להתבוסס בהן. כך אני מרגישה טוב עם עצמי שאני עורכת חשבון נפש, ובמקביל ממשיכה לרבוץ בהרגלים הישנים...) לא מקדמת את הילד שלה. רק נוטעת בו חרדות."

"ילדים צריכים אמא חזקה שמאמינה שהיא האם הכי טובה להם. זה מעגל קסמים שמניע עוד קסם סביבנו: אני בטוחה בעצמי-הילד שלי חש בטוח בעצמו-הוא מתנהג כמו שמתנהג ילד בטוח בעצמו-אני מושפעת ממנו ויותר בטוחה בעצמי..."

אתי רוזנצווייג 'סוגרת את הבסטה' בסוף כל יום: "נקיפות מצפון נולדות עם לידת האם ותלויות בעבודה שלה. אמא שלי לימדה אותי 'לסגור את הבסטה בטריקה בסוף יום'. להביט בחיך, בתודה, בסליחה ובהנאה על מה שהיה. לתת ליום לשקוע ולהמתין למחר, לשמש שתזרח שוב. להתנקות, לסלוח לעצמנו ולהבין שכל יום הוא הזדמנות חדשה, וגם אם נפלנו, אשמנו בגדנו, זה חלק מהתהליך. או כמו המוטו שלי: 'ההצלחה היא הדרך כשיש לך כיוון'."

"בואו ניפרד קצת מהשעון ונתחבר למצפון במקום למצפון. וכך נקבל בכבוד את התהליך שאנו עושות. או כמו שאחותי, צופיה הצדקת, אומרת: 'לא משנה כמה ילדים יש לך ומה עשית היום, בכל אופן ומקרה תגיעי עייפה לסימום וכלי לתפוס את הזנב'. תמיד קיימת לך ההזדמנות למנף את היום, ליצור ממנו יום מקסים, למרות הכל ובדרך הייחודית למשפחה שלך!"